رویش روان شناسی، سال ۸، شماره٦، شماره پیاپی ۳۹، شهریور ۱۳۹۸
Rooyesh-e-Ravanshenasi, 8(6), 2019

تدوین الگوی روابط ساختاری نقش جنسیتی بر معنای زندگی، جهت گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی

Development of a Model for Structural Relationships of gender role with the Meaning of Life, Orientation of Life, and Marital Satisfaction

دکتر بهمن اکبری(نویسنده مسئول)
استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت
مریم شفیعی حق شناس
کارشناسی ارشد روان شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه بین نقش جنسیتی بر معنای زندگی، جهت گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی دربین دانشجویان متأهل شهر رشت بود که با روش توصیفی از نوع همبستگی انجام گرفت. پژوهش حاضر کلیه دانشجویان متأهل دانشگاه های آزاد شهر رشت در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ بودند. گروه نمونه شامل ۲۱۰ نفر براساس متغیر پیش بین و ملاک می‌باشد که به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها شامل پرسشنامه سیاهه نقش جنیستی بم (۱۹۷۴)، پرسشنامه جهت گیری زندگی (۱۹۸۵) و پرسشنامه معنای زندگی(۱۹۶۴) و پرسشنامه رضایت زناشویی فرم کوتاه (۱۹۸۹) بود. نتایج مدل معادلات ساختاری نهایی برای سنجش رابطه سازه های نقش جنسیتی با معنای زندگی، جهت گیری زندگی و روابط زناشویی نشان داد که نقش جنسیتی بر معنای زندگی تاثیر مثبت دارد. نقش جنسیتی بر جهت گیری زندگی تاثیر مثبت دارد. نقش جنسیتی بر رضایت مندی زناشویی تاثیر مثبت دارد. نتایج نشان داد که نقش جنسیتی تأثیر مهمی در معنای زندگی، جهت گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی دارد.

واژه های کلیدی: نقش جنسیتی، معنای زندگی، جهت گیری زندگی، رضایتمندی زناشویی

Dr. Bahman Akbari*
Assistant Professor of Psychology, Islamic Azad University of Rasht
Maryam Shafiei Haghshenas
M. A. of General Psychology, Islamic Azad University of Rasht

Abstract

The purpose of this study was to determine the relationship between structural relationships of gender role with the meaning of life, the orientation of life, and marital satisfaction among married university students of Rasht. The present research was a correlational-descriptive study whose statistical population consisted of all married students of Islamic Azad University branches in Rasht, Guilan Province in the academic year 2015-2016. Based on predictor and criterion variables, 210 students were selected as the sample using the convenience sampling method. The required data were collected using Bem gender Role Inventory (1974), Life Orientation Test-Revised (1985), Meaning of Life Questionnaire(1964), and the Marital Satisfaction Inventory (1989). The results of the final structural equations modeling for measuring the relationship of sex role with the meaning of life, the orientation of life, and marital satisfaction showed that gender role has a positive impact on all of them. The study findings suggest and sex role has a considerable impact on the meaning of life, orientation of life, and marital satisfaction.

Keywords: gender role; Meaning of life; Orientation of life; Marital Satisfaction

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت :** اردیبهشت ۹۷ | **پذیرش:** تیر ۹۷ | **ویرایش نهایی** : آبان ۹۸

مقدمه

خانواده اصلی‌ترین نهاد جامعه و مهم‌ترین واحد اجتماعی است. امروزه تلاش جهت ارتقای سلامت و پیشگیری از بیماری به سمت خانواده سوق یافته است. خانواده‌هایی که همسران از هم رضایت دارند و باهم تفاهم دارند عملکرد بهتری دارند . رضایت زناشویی یکی از عوامل پیشرفت و دستیابی به اهداف زندگی است. بنا به تعریف رضایت زناشویی عبارت است از حالتی که طی آن زوجین می‌توانند اثرات نامطلوبی بر زندگی کل افراد خانواده داشته باشد (بخشی، اسدپور و خدادادی زاده، ۱۳۸۶). داشتن معنا یا هدف در زندگی ارتباط مثبتی با عوامل روان‌شناختی دارد و منجر به سازگاری،

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

رضایت از زندگی، احساس خوب روان‌شناختی، حمایت اجتماعی و دلیل زنده ماندن در آن‌ها می شود. یافته‌های پژوهشی متعددی نشان داده اند که وجود معنا در زندگی عنصری اساسی در بهزیستی روانی عاطفی است و به طور نظامدار با ابعاد گوناگون شخصیت، سلامت ذهنی و جسمی، سازگاری و انطباق با استرس ها، مذهب و فعالیت های مذهبی و اختلالات رفتاری ارتباط دارد (لواسانی، اژه ای و محمدی مصیری، ۱۳۹۲). نقش جنسیتی[1] عبارت است از انتظارات غالب در یک جامعه در بارهٔ فعالیت‌ها و رفتارهایی که مردان و زنان می توانند یا نمی‌توانند در آن‌ها درگیر شوند. این مفهوم با مفهوم تقسیم کار جنسیتی[2] یکسان نیست؛ زیرا مفهوم نقش، ناظر به انتظارات جامعه است که اساساً جنبهٔ ذهنی دارد؛ درحالی‌که مفهوم تقسیم کار به تقسیم و توزیع واقعی کارها و فعالیت‌ها اشاره دارد. افزون بر این، مفهوم نقش علاوه بر کارها، رفتارها و بنابر پاره‌ای تعریف‌ها، نگرش‌ها را نیز در بر می‌گیرد. بنابراین می‌توان مفهوم نقش جنسیتی ر ا با شاخص‌هایی چون اختصاص پاره‌ای وظایف و کارهای خانگی یا اجتماعی به یکی از دو جنس (برای مثال، اختصاص خانه‌داری و تربیت فرزندان به زنان و اختصاص نان‌آوری و رهبری سیاسی به مردان) و نیز انتظار ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری متفاوت از هر یک از دو جنس (مانند انتظار روحیه و رفتار عاطفی از زنان و انتظار سلطه‌جویی و حسابگری از مردان) تعریف کرد (زیبایی نژاد، ۱۳۸۸). نظریه روان بنه‌های جنسیتی که توسط بم (۱۹۸۳) مطرح شد، ادعا می‌کند میزان استفادهٔ هر فرد از روان بنه‌های جنسیتی به منظور درک و ارزیابی دیگران و همچنین برای هدایت رفتارشان متفاوت است. برخی افراد به شدت رفتارها و نقش‌ها را به یک جنسیت مرتبط می‌دانند نه به جنسیت دیگر، درحالی‌که افراد دیگر تمایل کمتری به درک رفتارها و نقش‌ها به عنوان رفتارها و نقش‌های خاص برای یک جنس دارند. اتاف و بریجز[3] (۲۰۰۴) چهار طبقه‌بندی از خصیصه‌های مربوط به جنسیت را که توسط بم صورت گرفته، ارائه داده‌اند:

۱. زنانگی: نمرات بالا در مقیاس زنانگی/ بیانگر و نمرات پایین در مقیاس مردانگی/ ابزاری.
۲. مردانگی: نمرات بالا در مقیاس مردانگی/ ابزاری و نمرات پایین در مقیاس زنانگی/ بیانگر.
۳. دو جنسیتی: نمرات بالا در هر دو مقیاس زنانگی و مردانگی.
۴. نامتمایز: نمرات پایین در هر دو مقیاس زنانگی و مردانگی.

سوتینگ و و بهاسکر، بنزوال، پوهم و هانت[4] (۲۰۱۴) معتقدند چنانچه زنان نقش‌هایی را ایفا کنند که با نگرش آن‌ها نسبت به نقش‌های جنسیتی‌شان در تعارض باشد به ویژه در حوزهٔ اشتغال و خانه‌داری، تنیدگی بیشتری در مقایسه با زنانی که چنین تعارضی را ندارند تجربه می‌کنند. همزمان با گسترش جنبش روانشناسی مثبت نگر در دهه اخیرروی آوردن به کنش وری های مثبت، تجربه های مثبت و نیرومندیهای سازش یافته انسانی مانند خوشبینی، شادکامی و شوخ طبعی به طور فزایندهای در حال گسترش است (نادری و شکوهی، ۱۳۸۸). تلقی خوشبینانه و تلقی بدبینانه به طور مثبت و منفی دو طیف جهت گیری زندگی هستند که جزء کیفیتهای اساسی شخصیت به شمار می‌روند و بر چگونگی سازگاری افراد با حوادث زندگی، انتظارات ذهنی افراد در هنگام مواجهه با مشکلات و رفتار آن‌ها هنگام غلبه بر مشکلات تأثیر می‌گذارد (موسوی نسب، تقوی و محمدی، ۱۳۸۵). هنگامی که افراد قادر به یافتن معنایی در زندگی خود نیستند در بحران وجودی خویش غوطه ور می شوند. زندگی آن‌ها در واقع بهای تنش میان وجود و نیاز است، برای همین در موقعیت های نامناسب قربانی بی معنایی می شوند. آن‌ها از ملال و غم زدگی مزمن و فقدان جهت گزینی هدفمند رنج می‌برند. زندگی آن‌ها بی هدف است و دائم خطر می‌کنند و آسیب می بینند. دستاوردهای مادی، خلأ درونی آن‌ها را پر نمی‌کند. در نتیجه در جستجوی هیجان و ماجرا در زندگی هستند تا شاید از یکنواختی خارج شوند. آن‌ها بیشتر با چیزی زندگی می‌کنند تا برای چیزی، حال آنکه زندگی برای چیزی پر ارزش است. برخی از آن‌ها در یک سازو کار خود درمانگرانه به مواد یا الکل روی می آورند و یک هیجان زدگی روان آزردهٔ تازه را تجربه می‌کنند. برخی دیگر هم ممکن است افسرده شده و پوچ‌گرایی، بی‌تفاوتی و یا بدگمانی را از خود نشان دهند. فرانکل بر معنا جویی افراد در زندگی تاکید دارد. او معتقد است که رفتار انسان‌ها نه بر پایه لذت گرایی نظریه روان تحلیل‌گری و نه بر پایه نظریه قدرت‌طلبی آدلر

1.Gender Role
2.Division of Labor by Gender
3. Etaugh. & Bridges
4 Sweeting, Bhaskar, Benzeval, Poham& Hunt

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

است، بلکه انسان‌ها در زندگی به دنبال معنا و مفهومی برای زندگی خود می‌باشند. (لواسانی، اژه‌ای و محمدی مصیری، ۱۳۹۲). محمودیان و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود به بررسی رابطهٔ جهت‌گیری زندگی و اهداف پیشرفت با رضایت از زندگی دانشجویان دانشگاه سمنان پرداختند و نتایج نشان داد که تلقی خوش‌بینانه، هدف پیشرفت عملکرد اجتناب، تلقی بدبینانه و هدف پیشرفت تسلط رویکرد به ترتیب بیش‌ترین سهم را در پیش‌بینی رضایت از زندگی دارد. جهت‌گیری زندگی و اهداف پیشرفت می‌توانند به عنوان عامل پیش‌بینی کننده رضایت زندگی شمرده شود (محمودیان، صفریان و هاشم زاده واعظ و میر محمد تبار و رضوانی فر، ۱۳۹۴). رجبی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی مدل تعارض نقش جنسیتی مرد بر افسردگی، عزت‌نفس و رضایت زناشویی زن با میانجی‌گری انتقاد شوهر در زوج‌های مناطق شهرداری شهر اهواز بود (رجبی، پناهی و خجسته مهر، ۱۳۹۵). آزمایش مدل با استفاده از روش تحلیل مسیر و نرم‌افزار AMOS انجام شد. یافته‌ها نشان دادند که مدل نهایی از برازش خوبی با داده‌ها برخوردار است. ضرایب مسیر تعارض نقش جنسیتی مرد به انتقاد شوهر، تعارض نقش جنسیتی مرد به افسردگی زن، تعارض نقش جنسیتی مرد به عزت نفس زن، تعارض نقش جنسیتی مرد به رضایت زناشویی زن، انتقاد شوهر به افسردگی زن و انتقاد شوهر به رضایت زناشویی زن همگی معنی‌دار بودند، به جز ضریب مسیر انتقاد مرد به عزت نفس زن. ضریب‌های مسیر غیرمستقیم تعارض نقش جنسیتی مرد به افسردگی زن با میانجیگری انتقاد مرد و تعارض نقش جنسیتی مرد به رضایت زناشویی زن با میانجی‌گری انتقاد مرد هم معنادار بودند، اما ضریب مسیر غیرمستقیم تعارض نقش جنسیتی مرد به عزت نفس زن با میانجی‌گری انتقاد مرد معنادار نبود؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که انتقاد مرد نقشی مهم در افسردگی و رضایت زناشویی زن دارد. نتایج مطالعه نورانی سعد الدین و همکاران(۱۳۹۶) که به مقایسه طرحواره نقش جنسیتی زوجین در دو گروه از زنان با و بدون همسرآزاری پرداخت، نشان داد که صفات زنانگی در کنار ویژگیهای مردانگی در مردان باعث می شود کمتر مرتکب همسر آزاری شوند و صفات خنثی در مردان عامل خطری برای همسر آزاری محسوب می شود. امان الهی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به بررسی مدل پیشنهادی رابطهٔ بین دلبستگی به خدا و رضایت زناشویی، با میانجیگری معنویت زناشویی و بهزیستی معنوی در میان زنان متأهل شاغل در اداره‌های دولتی شهرستان اهواز پرداختند (امان الهی، حیدریان و عطاری، ۱۳۹۶).

ارزیابی مدل فرضی با استفاده از روش تحلیل مسیر انجام گرفت. آزمون مدل در نمونه، برازندگی مناسبی داشت. نتایج نشان داد که بین متغیرهای دلبستگی به خدا و معنویت زناشویی، دلبستگی به خدا و بهزیستی معنوی، معنویت زناشویی و رضایت زناشویی و بهزیستی معنوی و رضایت زناشویی، رابطهٔ مستقیم مثبت معنادار وجود دارد. همچنین متغیر دلبستگی به خدا از طریق معنویت زناشویی و بهزیستی معنوی با رضایت زناشویی رابطه دارد. گارنی و پاپافاوا[1](۲۰۱۱) پژوهشی با عنوان مردانگی، زنانگی و پرسشنامه نقش جنسیتی بم در ترکیه انجام داده‌اند. ۲۸۰ دانشجوی مرد و ۲۵۶ دانشجوی زن در این پژوهش شرکت داشته‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد که زنان نمره بالاتری در مقیاس زنانگی و مردان در مقیاس مردانگی به دست آورده‌اند. تفاوت معنادار در دو آیتم مردانه و هشت آیتم زنانه مشاهده شد. نتایج مطالعه معاف و همکاران (۲۰۱۵) که به بررسی ارتباط طرحواره نقش جنسیتی زوجین و میزان رضایت مندی زناشویی پرداخت، نشان داد در زوجینی که مرد از طرحوارهٔ نقش جنسیتی زنانگی برخوردار بوده است رضایت زناشویی افزایش یافته است. پژوهشها نشان داده است که معنای زندگی به طور مثبتی با بهزیستی روانشناختی و ذهنی، کیفیت زندگی، خوش بینی و خودکارآمدی در میان دیگران رابطه دارد(داماسیو و کولیر[2]، ۲۰۱۵).

بازنگری ادبیات پژوهش، بیانگر رابطهٔ نقش جنسیتی بامعنای زندگی و جهت‌گیری زندگی تأثیر این متغیرها بر رضایت زناشویی می‌باشد و مهم‌تر آنکه علیرغم وجود روابط نظری و پژوهشی مستند در رابطهٔ بین این متغیرها، در پژوهش‌های مذکور به هر یک از سازه‌های فوق‌الذکر به‌صورت جداگانه نگریسته‌شده است یا سازه‌های مورد نظر و تأثیر تعاملی و نیز علّی آن‌ها به‌صورت یکجا و در یک مدل مفهومی نگریسته نشده است. نقش جنسیتی چه تأثیراتی بر معنای زندگی می‌تواند داشته باشد و آیا نقش جنسیتی قادر است بر جهت‌گیری زندگی و افزایش رضایتمندی زناشویی تأثیر داشته باشد؛ بنابراین هدف اصلی بررسی تأثیر نقش جنسیتی به عنوان متغیر پیش بین و معنای زندگی، جهت‌گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی به عنوان متغیر ملاک می‌باشد (شکل ۱). بر این اساس بر حسب مدل نظری پژوهش فرضیه زیر مطرح بود.

[1] Granié & Papafava
2.Damásio & Koller

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

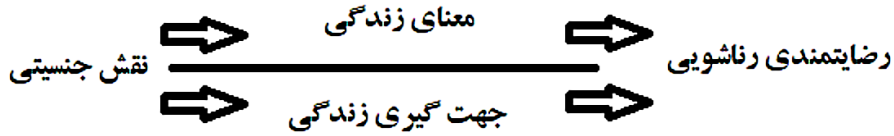

شکل ۱. مدل نظری رابطه بین نقش جنسیتی بر معنای زندگی، جهت‌گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی

روش

روش پژوهش، جامعه آماری، نمونه: طرح پژوهش حاضر، طرح همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری است که یک روش همبستگی چند متغیری است. جامعهٔ آماری پژوهش حاضر کلیهٔ دانشجویان متأهل دانشگاه‌های آزاد شهر رشت در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ می‌باشد. نمونه آماری ۲۱۰ نفر براساس متغیرهای ملاک می‌باشد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

ابزار سنجش: سیاهه نقش جنیستی بم (BSRI)[1]: توسط ساندرا بم در سال ۱۹۷۴ تهیه شده است. فرم اصلی این سیاهه، شامل ۶۰ صفت یا عبارت توصیفی با سه زیرمجموعه زنانه، مردانه و خنثی می‌باشد. بعدها بنابر آزمون‌های مختلفی که در کشورهای متعدد انجام شد، بم این سیاهه را براساس معنادارترین گزینه‌ها به ۳۰ عبارت تقلیل داد. در سال (۱۹۸۱) در تحقیقی ۲۸ دانشجوی مرد و ۲۸ دانشجوی زن را بررسی نمود. ضرایب اعتبار در زنان و مردان در بعد زنانگی به ترتیب ۰/۷۶ و ۰/۸۲ و در بعد مردانگی ۰/۸۶ و ۰/۹۴ به دست آمد. عبدی (۱۳۸۰)، برای اولین بار با استفاده از روش باز آزمایی، اعتبار سیاهه جنسیتی بم (فرم بلند ۶۰ ماده‌ای) در نمونهٔ ایرانی را تأیید کرد (عبدی، ۱۳۸۰). پژوهش حاضر نیز در کل، آلفای کرونباخ برابر ۰/۸ و در خرده مقیاس‌های زنانگی و مردانگی به ترتیب با ۰/۶۹ و ۰/۷۷ برابر است که حاکی از اعتبار مناسب آزمون می‌باشد.

پرسشنامه جهت‌گیری زندگی (LOT-R)[2]: این پرسشنامه ابتدا در سال ۱۹۸۵ توسط شییر و کارور ساخته شد که بعداً در سال ۱۹۹۴ مورد تجدیدنظر قرار گرفت. این پرسشنامه دارای ۶ ماده است که ۱ ماده آن به منظور برآورد خوش‌بینی و ۳ ماده دیگر آن به منظور برآورد بدبینی نسبت به آینده در یک مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای طراحی شده است. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۷۶ و ضریب پایایی باز آزمایی آن با چهار هفته فاصله ۰/۷۹ گزارش شده است (شییر و کارور،۱۹۸۵). جهت تعیین روایی این آزمون در ایران از همبستگی این آزمون با مقیاس پنج عاملی بک استفاده شده است (گودرزی، ۱۳۸۱). معناداری همبستگی عامل‌های اول، چهارم و پنجم و نمره کلی آن نشان‌دهنده روایی قابل قبولی است. پایایی باز آزمایی این پرسشنامه بافاصله ۱۰ روز ۰/۷۰ بوده است (موسوی نسب، تقوی و محمدی،۱۳۸۵).

پرسشنامه معنای زندگی[3]: از کرامباخ و ماهولیک (۱۹۶۴) این پرسشنامه شامل ۲۰ ماده پاسخ بسته براساس مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای است. کرامباخ و ماهولیک (۱۹۶۴) بیان می‌کنند که این پرسشنامه براساس دیدگاه فرانکل دربارهٔ معنای زندگی و جستجوی معنای زندگی تهیه شده است. ماهولیک (۱۹۶۴) و کرامباخ (۱۹۶۸) با توجه به اینکه پرسشنامه مذکور قادر به تشخیص دو گروه افراد بیمار از غیر بیمار می‌باشد آن را دارای اعتبار دانستند؛ و ضریب بالایی ۰/۸۳ =r را با سطح معناداری (p< ۰/۰۱) گزارش کردند. در ایران نیز پژوهشی برای بررسی اعتبار **آن** توسط غباری، لواسانی و رحیمی انجام شد ۰/۹۲ =α گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز اعتبار پرسشنامه، به روش آلفای کرونباخ محاسبه گردید ضریب آلفای به دست آمده ۰/۸۸ بود؛ که ضریب به دست آمده حاکی از اعتبار بالای این پرسشنامه می‌باشد.

پرسشنامه رضایت زناشویی[4] (ENRICH) فرم کوتاه: اولسون (۱۹۸۹)، از این پرسشنامه برای بررسی رضایت زناشویی استفاده کرد و معتقد است که هر یک از موضوع‌های پرسشنامه در ارتباط با یکی از زمینه‌های مهم است. ارزیابی

1. Bem Sex Role Inventory
2. life Orientation Test-Revised
3. Meaning of Life Questionnaire
4. Evaluating, Nurturing, Relationship Issues, Communication & Happiness(ENRICH)

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

این زمینه‌ها در درون یک رابطه زناشویی می‌تواند مشکلات بالقوه زوج‌ها را بیان کند، یا می‌تواند زمینه‌های نیرومندی و تقویت آن‌ها را مشخص سازد. فرم کوتاه پرسشنامه دارای ۴۷ سؤال و ۱۲ خرده مقیاس تشکیل شده است. نمره‌گذاری براساس طیف لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵(کاملاً موافقم) و در سؤالات (۴، ۶، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷) نمره‌گذاری به صورت معکوس می‌باشد. نمره بالا در این پرسشنامه نشانه نارضایتی و نمره پایین نشانه رضایت از رابطه زناشویی است. حداقل نمره ۴۷ امتیاز و حداکثر آن ۲۳۵ امتیاز است (عبادت پور، ۱۳۷۹). در فرم اصلی پرسشنامه ENRICH، اولسون و همکارانش (۱۹۸۹)، پایایی پرسشنامه را با روش ضریب آلفا ۰/۹۲ گزارش کرد. سلیمانیان (۱۳۷۳)، پایایی پرسش‌نامه را در فرم کوتاه از طریق محاسبه ضریب آلفا ۰/۹۵ گزارش کرد (عبادت پور، ۱۳۷۹).

روش اجرا و تحلیل: به منظور تجزیه داده‌ها، جهت بیان شاخص‌های توصیفی از میانگین در جهت بیان همبستگی و از روش‌های آمار استنباطی (انحراف معیار) با استفاده از نرم‌افزار Spss19 استفاده شده است.

یافته ها

همان‌گونه که ذکر شد، طرح پژوهش حاضر، طرح همبستگی از نوع مدلیابی معادلات ساختاری است که یک روش همبستگی چند متغیری است. در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار AMOS از روش ورود و تحلیل داده‌های خام استفاده شد.

برای تعیین میزان تأثیرپذیری متغیر پیش بین پژوهش بر معنای زندگی، جهت‌گیری زندگی، رضایتمندی زناشویی (متغیر ملاک) از مدل یابی ساختاری استفاده شد. مدل ساختاری شامل یک مجموعه معادلات ساختاری است که روابط علی ممکن بین متغیرها را توصیف می‌کند. نتایج مدل یابی معادله ساختاری جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های نیکوئی برازش مدل ساختاری فرضیات تحقیق

شاخص برازندگی	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	NNFI	IFI
مقادیر قابل‌قبول	<۰,۱	>۰,۹	>۰,۹	>۰,۹	>۰,۹	۱-۰
مقادیر محاسبه‌شده	۰,۰۳۷	۰,۹۷	۰,۹۴	۰,۹۳	۰,۹۶	۰,۹۱

در جدول شماره ۱ نشان داده شد که شاخص ریشه میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) برابر ۰/۰۳۷ مدل از برازندگی خوبی برخوردار است.

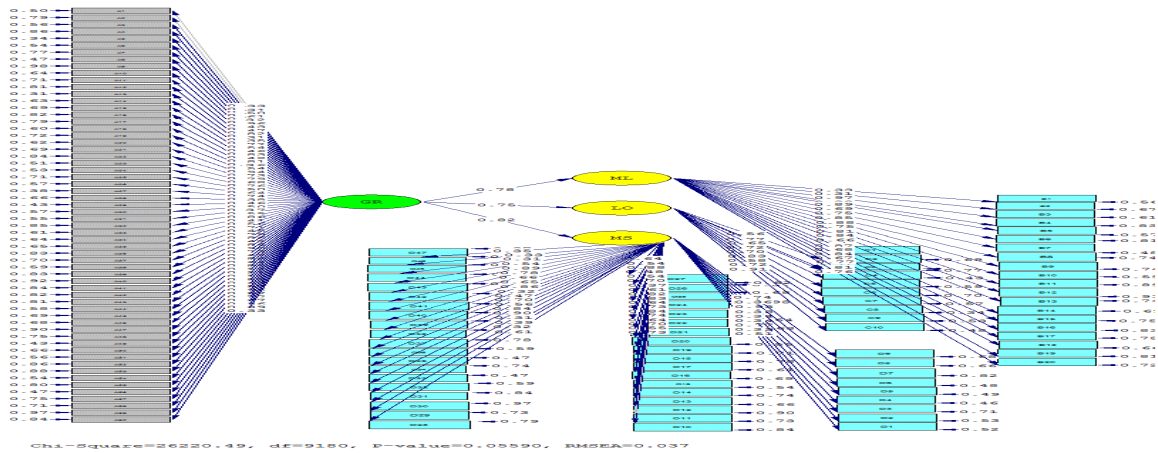

شکل۲. نتایج تأیید مدل معادلات ساختاری فرضیات تحقیق

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

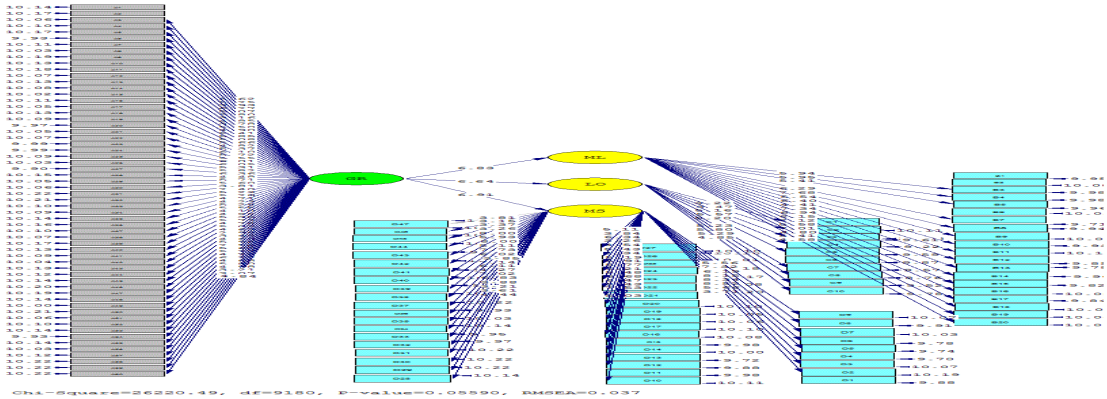

شکل۳. آماره t-value نتایج تأیید مدل معادلات ساختاری فرضیات تحقیق

بر اساس شکل‌های ۲ و ۳ قدرت رابطه میان نقش جنسیتی و معنای زندگی برابر ۰/۷۸ محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره t آزمون نیز ۶/۸۳ به دست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده‌شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت نقش جنسیتی بر معنای زندگی تأثیر مثبت دارد. رابطه میان نقش جنسیتی و جهت‌گیری زندگی برابر ۰/۷۵ محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره t آزمون نیز ۶/۶۴ به دست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده‌شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت نقش جنسیتی بر جهت‌گیری زندگی تأثیر مثبت دارد. رابطه میان نقش جنسیتی و رضایت مندی زندگی برابر ۰/۸۲ محاسبه شده است که نشان می‌دهد همبستگی مطلوب است. آماره t آزمون نیز ۶/۹۱ به دست آمده است که بزرگ‌تر از مقدار بحرانی t در سطح خطای ۵٪ یعنی ۱/۹۶ بوده و نشان می‌دهد همبستگی مشاهده‌شده معنادار است. بنابراین می‌توان گفت نقش جنسیتی بر رضایت مندی زناشویی تأثیر مثبت دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این پژوهش تعیین رابطه بین نقش جنسیتی با معنای زندگی و جهت‌گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی بود. بررسی نتایج پژوهش در سطح روابط سادهٔ همبستگی رابطهٔ معنادار بین نقش جنسیتی بامعنای زندگی و جهت‌گیری زندگی و رضایتمندی زناشویی را نشان داد. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که معنای زندگی، معنای ازدواج و معنای مشترک، همگی معانی هستند که در بطن جامعه و فرهنگ ساخته می‌شوند. با اظهارنظر فرانکل (۱۳۷۱) مبنی بر اینکه معنی جویی در نهاد بشر نهفته است. جستجوی معنا در هر یک از موقعیت‌های زندگی امکان‌پذیر است و از آنجائیکه هر یک از موقعیت‌های زندگی منحصربه‌فرد هستند چنین القاء می‌شود که معنای یک موقعیت نیز باید منحصربه‌فرد باشد. از آنجا که معنی‌ها منحصربه‌فرد هستند و همواره در حال تغییرند اما هرگز از بین نمی‌روند. زندگی هرگز فاقد معنی نیست. دسترسی به معنی برای همه امکان دارد. می‌توان چنین نتیجه گرفت که داشتن معنا در زندگی می‌تواند نقشی در رضایت جنسی و در نتیجه بهداشت روحی، روانی زوجین داشته باشد(وینستون، ساماثی و ماهر[1]، ۲۰۱۳). طبق مطالعه ترومپتر، بتن کورت و بارت کونور[2] (۲۰۱۲) زنان مسنی که اخیراً از لحاظ جنسی فعال بوده وارگاسم‌های رضایت بخشی دارند، همچون زنان جوان از رابطه جنسی خود رضایت دارند، اما زنانی که از لحاظ جنسی فعال نیستند، احتمالاًرضایت جنسی خود رااز گستره‌ای از دیگر رفتارهای جنسی غیراز آمیزش به طور خاص چون نوازش، آغوش و دیگر رفتارهای عاطفیِ صمیمانه طی یک رابطه بلندمدت به دست می‌آورند. کیفیت ارتباط زوجین بر روی رضایت جنسی آنان اثر می‌گذارد. با در نظر گرفتن تفاوت‌های جنسیتی در مردان کاهش رضایت

[1] Winston,Sumathi & Maher
[2] Trompeter., Bettencourt, & Barrett-Connor

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

جنسی منجر به کاهش ارتباط زناشویی می‌شود درحالی‌که در زنان این موضوع صادق نیست. با این حال زنانی که از ارتباطات جنسی خود نارضایتی‌هایی دارند، سطوح پایین تر بهزیستی روان‌شناختی عمومی را گزارش می‌کنند. زنان دارای اختلالات جنسی، صمیمت جنسی تأثیر بیشتری بر روی سلامت عمومی و نشانه‌های جسمی و روانی می‌گذارد درحالی‌که در مردان چنین اثری یافت نمی‌شود و صمیمیت در مردان تأثیر بیشتری بر روی جهت‌گیری زندگی دارد. تلقی خوش‌بینانه و تلقی بدبینانه به طور مثبت و منفی دو طیف جهت‌گیری زندگی هستند که جزء کیفیت‌های اساسی شخصیت به شمار می روند و بر چگونگی سازگاری افراد با حوادث زندگی، انتظارات ذهنی افراد در هنگام مواجهه با مشکلات و رفتار آن‌ها هنگام غلبه بر مشکلات تأثیر می‌گذارد. رضایت زناشویی منجر به افزایش خوش بینی و سلامت عمومی زوجین می‌گردد. در مجموع عملکرد جنسی سالم و مناسب یکی از نشانه‌های سلامت جسم و روان است و یکی از مؤلفه‌های بهزیستی شخصی به حساب می‌آید که باعث ایجاد حس لذت مشترک در بین زوجین می‌شود و توانایی فرد را برای مقابله کارآمدتر با استرس ها و مشکلات زندگی افزایش می‌دهد(هندرسون کینگ و وروف[1]، ۱۹۹۴). زوج‌هایی که در مهارت‌های ارتباطی قوی‌ترند، صمیمیت جنسی در آن‌ها بیشتر بوده و از روابط و تجارب جنسی خویش خشنودترند و چنین خشنودی رضایت زناشویی آن‌ها را بالا می‌برد. . مک کارتی[2] (۱۹۹۷) اظهار می‌کند هنگامی که روابط جنسی مختل می‌شود و یا وجود ندارد، نقش فوق‌العاده قوی د ر ایجاد مشکلات زناشویی دارد، طوری که از ۵۰ تا ۷۰ درصد صمیمیت و احساسات خوب زناشویی را می‌خشکاند. به طور خاص، زن و شوهرهایی که رضایت جنسی بیشتری دارند، میزان بالاتری از رضایت کلی از رابطه زناشویی را گزارش می‌کنند(کاپاچ و کامستوک[3]،۱۹۹۰). پژوهشگران بر این باورند، کسانی که در روابط صمیمانه خود با همسر موفق می‌شوند از مهارت‌های ویژه‌ای همچون برقراری ارتباط مؤثر برخوردارند. نتایج مطالعه ونر[4] (۲۰۱۰) می‌توان گفت رضایت زناشویی اولیه برای بهره‌مندی رضایت‌بخش از رابطه جنسی با همسر به ویژه در زنان امری ضروری است، این رابطه، دو سویه است، به این معنا که با افزایش رضایت زناشویی، رضایت جنسی افزایش می‌یابد و با افزایش رضایت جنسی، رضایت از زندگی مشترک افزایش پیدا می‌کند.

منابع

امان الهی،عباس ، حیدریان، مریم و عطاری، یوسفعلی (۱۳۹۶). بررسی مدل پیشنهادی رابطهٔ بین دلبستگی به خدا و رضایت زناشویی، با میانجیگری معنویت زناشویی و بهزیستی معنوی در میان زنان متأهل شاغل در ادارههای دولتی شهرستان اهواز. *فصلنامه روان شناسی و دین*، (۱) ۱۰، ۱۲۶-۱۰۵ .

بخشی، حمید، اسدپور، محمد و خدادادی زاده، علی (۱۳۸۶). ارتباط رضایت از روابط زناشویی با افسردگی زوجین. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، (۲) ۱۱، ۳۷-۴۳ .

عبادت پور، بهناز .(۱۳۷۹). *هنجاریابی پرسش نامه الگوهای ارتباطی زناشویی در شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه تربیت معلم تهران.

رجبی، غلامرضا، پناهی، حدیث و خجسته مهر، رضا (۱۳۹۵). بررسی مدل رابطه تعارض نقش جنسیتی مرد بر افسردگی، عزت نفس و رضایت زناشویی زن با میانجی‌گری انتقاد شوهر. *فصلنامه روشها و مدلهای روانشناختی*، ۷(۲۵)، ۱۱-۲۴ .

زیبایی نژاد، محمدرضا (۱۳۸۸). *هویت و نقش جنسیتی*. دفتر مطالعات و تحقیقات زنان.

عبدی، بهشته .(۱۳۸۰). *بررسی رابطهٔ بین نقش‌های جنسیتی، وضعیت های هویت شغلی با ترس از موفقیت دانشجویان دختر و پسر سال ۴ رشته های فنی و مهندسی دانشگاههای دولتی شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم.

رجبی، غلامرضا وحیات بخش، لیدا و تقی پور،منوچهر (۱۳۹۴). الگوی ساختاری رابطه ی مهارتمندی هیجانی، صمیمیت، رضایت و سازگاری زناشویی. *مشاوره و روان درمانی خانواده*، (۱)۵، ۶۸-۹۲ .

[1] Henderson-King, & Veroff
[2] McCarthy
[3] Cupach & Comstock
[4] Wenner

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]

گودرزی، محمد علی (۱۳۸۱). بررسی روایی و پایایی مقیاس نومیدی بک در گروهی از دانشجویان دانشگاه شیراز. *علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، (۱۸) ۳۶، ۳۹-۲۶ .

لواسانی، مسعود، ارژه ای، جواد و محمدی مصیری، فرهاد(۱۳۹۲). رابطه معنای زندگی و خوش بینی با بهزیستی ذهنی. *فصلنامه روانشناسی*، (۱) ۱۷، ۱۵-۱۱ .

محمودیان، حسن، صفریان، هادی، هاشمزاده واعظ، حسین، میرمحمد تبار، ،سید عبدالله و رضوانی فر، شیرین (۱۳۹۴). بررسی رابطهٔ جهت گیری زندگی و اهداف پیشرفت با رضایت از زندگی دانشجویان. *فصلنامه روان شناسی تربیتی*، (۳۵) ۱۱، ۱۲۳-۱۳۵ .

نادری، فرح و شکوهی، مینا (۱۳۸۸). رابطه خوش بینی، شوخ طبعی و بلوغ اجتماعی با اضطراب مرگ در پرستاران بیمارستان گلستان اهواز. *مجله یافته‌های نو در روانشناسی*، (۱۰) ۴، ۸۵-۹۴ .

نورانی سعدالدین، شهلا، بهار شاهی، سمیه، اسماعیلی، حبیب الله و اصغری پور، نگار(۱۳۹۶). مقایسه طرحواره نقش جنسیتی زوجین در دو گروه از زنان با و بدون همسرآزاری مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهر مشهد در سال ۹۴. *مجله زنان و نازایی مامایی ایران*، ۲۰(۲)، ۲۱-۳۰.

موسوی نسب، سیدمحمد، تقوی، سیدمحمدرضا و محمدی، نوراله (۱۳۸۵). خوش بینی و ارزیابی استرس: بررسی دو مدل نظری در پیش بینی سازگاری روانشناختی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان*، (۲)۱۳، ۱۱۱-۱۲۰ .

Cupach, W. R., & Comstock, J. (1990). Satisfaction with sexual communication in marriage: Links to sexual satisfaction and dyadic adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, *7*(2), 179-186.

Damásio, B. F., & Koller, S. H. (2015). Meaning in Life Questionnaire: Adaptation process and psychometric properties of the Brazilian version. *Revista Latinoamericana de Psicología*, *47*(3), 185-195.

Etaugh, C., & Bridges, J. S. (2004). *The psychology of women: A lifespan perspective*. Allyn and Bacon.

Henderson-King, D. H., & Veroff, J. (1994). Sexual satisfaction and marital well-being in the first years of marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, *11*(4), 509-534.

McCarthy, B. W. (1997). Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. *Journal of sex & marital therapy*, *23*(3), 231-240.

MAAREF, M., KHALILI, S., HEJAZI, E., & GOLAMALI, L. M. (2015). The relationship between identity style, gender role and marital satisfaction in married couples. **.** *J Psychol*, 18(4):365–80.

Granié, M. A., & Papafava, E. (2011). Gender stereotypes associated with vehicle driving among French preadolescents and adolescents. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, *14*(5), 341-353.

Sweeting, H., Bhaskar, A., Benzeval, M., Popham, F., & Hunt, K. (2014). Changing gender roles and attitudes and their implications for well-being around the new millennium. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, *49*(5), 791-809.

Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health psychology*, *4*(3), 219.

Trompeter, S. E., Bettencourt, R., & Barrett-Connor, E. (2012). Sexual activity and satisfaction in healthy community-dwelling older women. *The American journal of medicine*, *125*(1), 37-43.

Wenner, C. A. (2010). Is Sex Important to Marital Satisfaction or is Marital Satisfaction Important to Sex? Top-down and Bottom-up Processing in the Bedroom.

Winston, C. N., Sumathi, D., & Maher, H. (2013). Existential inquiries and pathological correlates among Indian adolescents. *Psychology of Religion and Spirituality*, *5*(4), 263.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-28]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1398.8.6.28.4]